

การศึกษาความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู

THE STUDY OF NEEDS ASSESSMENT ON CREATIVE PROBLEM SOLVING OF PRE-SERVICE TEACHERS

ผู้วิจัย

นลินทิพย์ คชพงษ์¹Nalinthip Khodchapong¹

nalinthip.k@hotmail.com

กรรมการควบคุม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พาสนา จุลรัตน์²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย รัตนโรจน์สกุล³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา⁴

Advisor Committee

Asst. Prof. Dr.Pasana Chularut²Asst. Prof. Dr.Pissamai Ratanarojsakul³Asst. Prof. Dr.Wilailak Langka⁴

Received: June 21, 2019

Revised: July 4, 2019

Accepted: July 15, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 1) การศึกษาเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลคือ อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง รวม 7 คน และการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลคือ นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 5 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏในกลุ่มตะวันตก จำนวน 8 คน 2) การศึกษาเชิงปริมาณเป็นการศึกษาข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 4 จำนวน 349 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{modified}) ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า นักศึกษาวิชาชีพครูมีความจำเป็นต้องได้รับการเสริมสร้างการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์ประกอบด้านการสร้างสรรควิธีการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณที่พบว่า ระดับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครูในด้านสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับต่ำกว่าด้านสภาพที่คาดหวังและเมื่อพิจารณาผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสูงสุดเป็นอันดับหนึ่ง คือ การสร้างสรรควิธีการแก้ปัญหา (PNI_{modified} = 0.33) รองลงมา คือ การเตรียมพร้อมสู่ปฏิบัติการแก้ปัญหา (PNI_{modified} = 0.29) และการศึกษาสภาพปัญหา (PNI_{modified} = 0.28) ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ นักศึกษาวิชาชีพครู

¹นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ แขนงจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

²อาจารย์ประจำ ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³อาจารย์ประจำ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาดลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

⁴อาจารย์ประจำ ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ABSTRACT

This research aimed to study the needs assessment on creative problem solving of pre-service teachers by using mixed methods research. 1) For qualitative research, the needs assessment on creative problem solving was conducted by using an in-depth interview and focus group. The key informants for the interview were expert teachers, university advisors, and school advisors, totaling 7 persons. The key informants for the focus group were 8 pre-service teachers who studied in the 5th year of Bachelor of Education in Western Rajabhat Universities. 2) For quantitative research, the data were collected by using the questionnaire about needs assessment on creative problem solving. The sample consisted of 389 4th year pre-service teachers. The qualitative data were analyzed by content analysis, while the quantitative data were analyzed by mean, standard deviation, and modified priority needs index. The results from qualitative study showed that the pre-service teacher at present needed the enhancement in creative problem solving, especially in the generating idea. This was in accordance with the quantitative research that the level of creative problem solving of the pre-service teacher in the actual condition aspect was lower than the expected condition. When considering the priority of needs in each component, the component that mostly needs development was the generating idea, followed by the preparing for action, and understanding the challenge, respectively.

Keyword: Needs Assessment, Creative Problem Solving, Pre-Service Teacher

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกยุคปัจจุบัน ส่งผลให้บุคคลต้องพบกับสภาวะความกดดันความยุ่งยากในการตัดสินใจ และเผชิญกับปัญหาน้อยใหญ่ประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียนรู้ การทำงาน การดำเนินชีวิตส่วนตัว หรือแม้กระทั่งความสัมพันธ์ทางสังคมผู้ที่จะสามารถฝ่าฟันและเอาชนะสถานการณ์เหล่านี้ได้จะต้องมีทักษะการแก้ปัญหา สามารถคิดตัดสินใจ และหาวิธีการจัดการกับปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพปัญหาที่บุคคลต้องเผชิญในทุกวันนี้ ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงและมีเงื่อนไขที่ซับซ้อนมากกว่าแต่ก่อนวิธีการแก้ปัญหาแบบเดิม ๆ ไม่อาจนำมาใช้กับสภาพปัญหาในยุคปัจจุบันได้ผู้ที่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องรู้จักคิดหาคำตอบ หรือวิธีการรูปแบบใหม่ ๆ ค้นหาทางเลือกที่มีความแตกต่างไปจากเดิม และสามารถตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดตามหลักการของเหตุและผล เหมาะสมกับสถานการณ์ที่

เกิดขึ้น ดังนั้นการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับยุคสมัยจึงควรเป็นการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ซึ่งมีลักษณะผสมผสานระหว่างแนวคิดของการแก้ปัญหา (Problem Solving) และความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เข้าไว้ด้วยกัน

การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนามาตั้งแต่ปี ค.ศ.1952 โดย อเล็กซ์ เอฟ ออสบอร์น (Alex F. Osborn) ผู้ที่ทำให้คำว่า “การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์” เป็นที่รู้จักในวงการจิตวิทยา ออสบอร์น นิยามความหมายของการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ไว้ว่าเป็นกรอบแนวคิดที่อาศัยการวิเคราะห์ การจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ในการค้นหาทางเลือกเพื่อพิจารณาวิธีการแก้ปัญหาที่แปลกใหม่และดีที่สุด (Osborn; & Parnes, 1967, as cited in Treffinger, 1995, p.301) ซึ่งสอดคล้องกับ เทรฟฟิงเกอร์ ไอแซคเซน และดอร์วาล (Treffinger, Isaksen, & Dorval, 2005, p.2 - 3) ที่ได้เสนอว่า การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นการเชื่อมโยงความสามารถในการสร้างสรรค์กับกระบวนการแก้ปัญหาเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งเป็น

กระบวนการที่นำมาใช้ในการเชื่อมโยงโครงสร้างระหว่าง
ขอบข่ายของการสร้างสรรค์และกระบวนการคิดได้อย่าง
ชัดเจน

จากนิยามการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ดังกล่าว
แสดงให้เห็นว่าการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นกระบวนการ
แก้ปัญหาซึ่งต้องประยุกต์ทั้งความคิดสร้างสรรค์และการ
คิดเชิงเหตุผล เน้นการคิดหาทางเลือกที่แตกต่างหลากหลาย
ไปจากรูปแบบเดิม ๆ แล้วพิจารณาว่าทางเลือกใดที่ดีที่สุด
และเหมาะสมที่สุดกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น
ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ พบว่าการแก้ปัญหา
อย่างสร้างสรรค์แตกต่างกับการแก้ปัญหาโดยทั่วไปตรงที่
การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์จะมีความละเอียด และลึกซึ้ง
ในวิธีการค้นหาทางเลือกมากกว่า ในขณะที่การแก้ปัญหา
โดยทั่วไปจะอาศัยความคุ้นเคยหรือความเคยชินในการ
แก้ปัญหา ทำให้ได้ทางเลือกที่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์
นั้น ๆ และด้วยกระบวนการดังกล่าวนี้ การแก้ปัญหาอย่าง
สร้างสรรค์จึงมีประสิทธิภาพมากกว่าการแก้ปัญหาโดยทั่วไป
(Treffinger et al., 2005, p.2-3; Vangundy, 1987, p.4-6)
จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา
อย่างสร้างสรรค์ทั้งในและต่างประเทศ พบว่า การแก้ปัญหา
อย่างสร้างสรรค์เป็นทักษะสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้บุคคล
เกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
เชื่อมั่นในตนเอง ไม่นิ่งเฉยต่อการแก้ปัญหาช่วยพัฒนา
ศักยภาพในการทำงานและการดำรงชีวิตเสริมสร้าง
กระบวนการทำงานกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนช่วย
ให้บุคคลมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคไปสู่เป้าหมาย
ที่วางไว้ได้ (Lee, Bain, & McCallum, 2007, p.449; Ma,
2006, p.435; Markley, 1988, p.85 – 100; Mumford et
al, 2010, p.74; Treffinger, Selby; & Isaksen, 2008,
p.390; Williamson, 2010, p.86)

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
กับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในประเทศไทย พบว่า
ยังมีอยู่ไม่มากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของวิชาชีพครู
ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลสำคัญที่จะต้องได้รับการพัฒนาและ
เสริมสร้างให้เป็นผู้ที่มีศักยภาพในการแก้ปัญหา เนื่องจาก

ครูมีบทบาทหน้าที่ และต้องเผชิญกับปัญหาที่เกี่ยวข้อง
กับการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนที่มีความหลากหลาย
ผู้ซึ่งมาจากครอบครัว ชีวีความเป็นอยู่ บุคลิกลักษณะ
รูปแบบการเรียนรู้ ตลอดจนวิถีการประพฤติปฏิบัติที่
แตกต่างกันไป การพัฒนาผู้ที่จะมาเป็นครูให้สามารถ
ปฏิบัติหน้าที่และเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ได้อย่าง
เหมาะสมจะต้องเริ่มต้นตั้งแต่เมื่อครั้งยังเป็นนักศึกษา
วิชาชีพครู ดังที่ สมพร โตนวล (Somporn Tonual, 2007,
p.16-21) ได้เสนอว่า นักศึกษาวิชาชีพครูควรได้รับการ
ฝึกอบรมให้มีสมรรถนะในการเป็นครู (Teacher Competency)
สามารถแก้ปัญหาได้ ตัดสินใจได้มีความสามารถในการ
สอนและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น มองเห็นปัญหาและ
สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ สามารถประพฤติปฏิบัติ
ตนเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถปลูกฝังเยาวชนของชาติให้
เป็นผู้ที่มีความรู้ และมีคุณลักษณะที่ดีของผู้เรียนฝึก
ความพร้อมให้เป็นนักแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพโดย
มหาวิทยาลัยราชภัฏในกลุ่มตะวันตก ประกอบด้วย
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏ
หมู่บ้านจอมบึง ซึ่งเป็นแหล่งผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูที่มี
คุณภาพมาอย่างยาวนานมุ่งเน้นการศึกษาและพัฒนาบัณฑิต
เพื่อตอบสนองท้องถิ่น หากนักศึกษาศึกษาวิชาชีพครูในสถาบัน
เหล่านี้ได้รับการเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
ก็จะเป็นประโยชน์ในการเพิ่มศักยภาพ อีกทั้งยังเป็นต้นแบบ
ในการยกระดับการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูให้กับสถาบัน
อื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความ
ต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษา
วิชาชีพครู เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบ
เพื่อเสริมสร้างการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับ
นักศึกษาศึกษาวิชาชีพครูได้อย่างตรงจุดและสอดคล้องกับ
ความต้องการจำเป็นของนักศึกษาศึกษาวิชาชีพครู อันจะ
ก่อให้เกิดการพัฒนาบุคลากรในสาขาวิชาชีพครูต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหา
อย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาศึกษาวิชาชีพครู

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพร่วมกับการศึกษาเชิงปริมาณ รายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย

1.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูล คือ อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจิตวิทยา อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์ในการดูแลนักศึกษาวิชาชีพครูไม่น้อยกว่า 5 ปี ในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มตะวันตก จำนวนทั้งสิ้น 7 คน

1.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ให้ข้อมูล คือ นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 5 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มตะวันตก เนื่องจากเป็นกลุ่มนักศึกษาที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งจะพบเจอปัญหาในระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทำให้ได้ข้อมูลความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่ชัดเจนและสะท้อนถึงสภาพบริบทจริง จำนวน 8 คน

2. การศึกษาเชิงปริมาณ เป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้แบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครูในสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง เพื่อนำมาวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นจริง กับสภาพที่คาดหวัง และจัดลำดับความสำคัญขององค์ประกอบในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่จำเป็นต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาวิชาชีพครู

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 4 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มตะวันตก 4 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จำนวน 2,689 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 4 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มตะวันตก จำนวน 349 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดมหาวิทยาลัยเป็นชั้นภูมิ และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัยของทาโร่ ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ยอมให้คลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (Yamane, 1967, p.729) รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครู

มหาวิทยาลัย	จำนวน (คน)
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	70
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง	89
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	99
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	91
รวม	349

ตัวแปรที่ศึกษา

ความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครู

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขออนุญาตดำเนินการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และดำเนินการวิจัยตามข้อกำหนดอย่างเคร่งครัด โดยเริ่มจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และจัดกระบวนการสนทนากลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครูจากนั้นจึงเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏในกลุ่มตะวันตก ทั้ง 4 แห่งเพื่ออำนวยความสะดวกในการแจกแบบสอบถามให้กับนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจึงรวบรวมแบบสอบถามตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การศึกษาเชิงคุณภาพประกอบด้วย

1.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้แนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม

1.2 การสนทนากลุ่ม เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มโดยกำหนดประเด็นการสนทนาเกี่ยวกับ

ความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครู

2. การศึกษาเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครูมีลักษณะเป็นแบบสอบถามรูปแบบการตอบสองคู่ (Dual response format) แบ่งเป็นสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง จำนวน 27 ข้อ จำแนกตามองค์ประกอบของการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการศึกษาสภาพปัญหา ประกอบด้วยขั้นตอนการสำรวจสภาพปัญหา จำนวน 6 ข้อ และขั้นตอนการระบุปัญหา จำนวน 5 ข้อ 2) ด้านการสร้างสรรควิธีการแก้ปัญหา จำนวน 5 ข้อ 3) ด้านการเตรียมพร้อมสู่ปฏิบัติการแก้ปัญหาประกอบด้วย ขั้นตอนการคัดเลือกวิธีการแก้ปัญหา จำนวน 6 ข้อ และขั้นตอนการวางแผนการแก้ปัญหา จำนวน 5 ข้อ ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามความต้องการจำเป็น พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.23 - 0.89 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.94

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามความต้องการจำเป็นโดยการแจกแจงความถี่ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้เกณฑ์การแปลความหมาย

ค่าเฉลี่ยของ บุญชม ศรีสะอาด (Boonchom Srisa-ad, 2553 p.120-127) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

และวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นด้วยวิธี Priority Needs Index แบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) ซึ่งเป็นการหาผลต่างของค่าเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็น (I) และค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง (D) แล้วหารด้วยค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง (D) หรือ $(I-D)/D$

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ และผลการศึกษาเชิงปริมาณ รายละเอียดดังนี้

1. ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

1.1 ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครู

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครูสรุปได้ว่า นักศึกษาวิชาชีพครูต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาส่วนตัว หรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ซึ่งถ้าหากนักศึกษาวิชาชีพครูไม่สามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็อาจส่งผลกระทบต่อตนเองและบุคคลรอบข้าง ดังที่ผู้ทรงคุณวุฒิกล่าวว่า “ครูควรมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างดีเยี่ยม เพราะปัญหาของเด็กก็มีเยอะมาก

โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดกลางที่มีเด็กหลากหลายมาจากครอบครัวที่แตกต่างกัน ดังนั้นแล้วเขาต้องเรียนรู้วิธีการจัดการกับปัญหาอย่างถูกต้อง และสร้างสรรค์ นำมาใช้ให้ถูกกับปัญหา ไม่เช่นนั้นจะเกิดผลกระทบตามมามากมาย” อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้ทรงคุณวุฒิต่างให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า นักศึกษาวิชาชีพครูในปัจจุบันมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์อยู่ในระดับค่อนข้างน้อยถึงปานกลาง นักศึกษาวิชาชีพครูบางส่วนอาจจะสามารถแก้ปัญหาได้แต่ยังอยู่ในระดับปฏิบัติการ ยังไม่สามารถคิดหาคำตอบที่หลากหลาย หรือมีวิธีการที่สร้างสรรค์ และยังไม่สามารถจัดการกับปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์ประกอบด้านการสร้างสรรค์วิธีการแก้ปัญหา กล่าวคือ นักศึกษาส่วนใหญ่จะใช้วิธีการแก้ปัญหา โดยอาศัยการสังเกต หรือการเดินทางแบบจากเพื่อน จากรุ่นพี่ หรือจากครูพี่เลี้ยง ซึ่งอาจเป็นวิธีการที่ไม่สามารถใช้แก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากบริบทของแต่ละปัญหามีความแตกต่างกัน กล่าวโดยสรุปแล้วผู้ทรงคุณวุฒิต่างลงความเห็นว่า การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์มีความสำคัญ จำเป็นต่อการเสริมสร้างให้กับนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อให้คนที่เป็นครูสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้เรียนต่อไปในอนาคต

นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิยังได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า นักศึกษาวิชาชีพครูควรได้รับการเสริมสร้างการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการกลุ่ม มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ เพื่อสร้างประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียน ฝึกกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ กระตุ้นการคิดริเริ่มที่แตกต่างหลากหลาย โดยใช้เทคนิคการคิดแบบต่าง ๆ เช่น การระดมสมอง การเขียนแผนผังมโนทัศน์ การกระตุ้นการคิดสร้างสรรค์แบบต่าง ๆ ทั้งนี้ อาจไม่ต้องอ้างอิงกับรายวิชา หรือเนื้อหาใด ๆ เพื่อให้สะดวกต่อการนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

1.2 ผลการสนทนากลุ่มของนักศึกษาวิชาชีพครูเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สะท้อนให้เห็นว่าการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นทักษะสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของนักศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากในระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น นักศึกษาต้องปรับตัวกับปัจจัยหลาย ๆ อย่าง เช่น ครูพี่เลี้ยง ผู้เรียน เพื่อนร่วมโรงเรียน ตลอดจนภาระงานต่าง ๆ ทำให้นักศึกษาต้องเผชิญกับปัญหามากมาย ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์จะช่วยให้เขาสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ได้โดยมีประสิทธิภาพ ดังผลการสนทนากลุ่มของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สะท้อนว่า “การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์จำเป็นมากกับวิชาชีพครู เพราะครูไม่ได้แก้แค่เฉพาะปัญหาของตัวเอง แต่คนเป็นครูต้องช่วยแก้ปัญหาให้เด็กด้วย เด็กที่มีปัญหาแตกต่างกันไป เพราะฉะนั้น ถ้าครูสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องจัดการกับปัญหาได้ เขาก็จะสามารถช่วยเด็กได้มากเลย” ในขณะที่เดียวกัน นักศึกษาก็กังวลว่าการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของตนเองนั้นยังอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยถึง

ปานกลาง สังเกตได้จากวิธีการแก้ปัญหาของนักศึกษานั้นยังเป็นวิธีการเดิม ๆ ที่อาศัยการปฏิบัติตามคำแนะนำของเพื่อน หรือรุ่นพี่ ซึ่งบางครั้งก็ไม่สามารถจัดการกับปัญหาได้ตามที่ต้องการ ด้วยเหตุนี้ นักศึกษาระดับปริญญาตรีจึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

2. ผลการศึกษาเชิงปริมาณ

ผลการศึกษาเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามความต้องการจำเป็น แบ่งการนำเสนอ ดังนี้

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีจากแบบสอบถามความต้องการจำเป็น โดยวิธี Priority Needs Index แบบปรับปรุง (PNI_{modified}) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง รวมทั้งจัดลำดับความสำคัญตามองค์ประกอบและรายชั้นตอนตามกระบวนการของการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวัง และผลการจัดลำดับความสำคัญตามองค์ประกอบของการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

องค์ประกอบ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	สภาพที่เป็นจริง		สภาพที่คาดหวัง		PNI Modified	ลำดับ
	D	S.D.	I	S.D.		
การศึกษาสภาพปัญหา	3.51	0.62	4.50	0.46	0.28	3
การสร้างสรรค์วิธีการแก้ปัญหา	3.37	0.53	4.48	0.34	0.33	1
การเตรียมพร้อมสู่ปฏิบัติการแก้ปัญหา	3.48	0.57	4.48	0.40	0.29	2

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ค่าเฉลี่ยในด้านสภาพที่เป็นจริงของทั้ง 3 องค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.37 – 3.51 รายละเอียด ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา มีค่าเฉลี่ย 3.51 องค์ประกอบที่ 2 การสร้างสรรค์วิธีการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ย 3.37 และองค์ประกอบที่ 3 การเตรียมพร้อมสู่ปฏิบัติการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ย 3.48

ค่าเฉลี่ยในด้านสภาพที่คาดหวังของทั้ง 3 องค์ประกอบอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.48 – 4.50 รายละเอียด ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา มีค่าเฉลี่ย 4.50 องค์ประกอบที่ 2 การสร้างสรรค์วิธีการแก้ปัญหา และองค์ประกอบที่ 3 การเตรียมพร้อมสู่ปฏิบัติการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ย 4.48

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยของการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครูทั้ง 3 องค์กรประกอบในด้านสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับต่ำกว่าด้านสภาพที่คาดหวัง และเมื่อวิเคราะห์ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ทั้ง 3 องค์กรประกอบ โดยการหาผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวัง (I) และค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง (D) แล้วหารด้วยค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง (D) หรือ I-D/D พบว่า มีค่า $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง 0.28 – 0.33 โดยองค์กรประกอบของการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นอันดับ 1 คือ องค์กรประกอบด้านการสร้างสรรค์วิธีการแก้ปัญหา มีค่า $PNI_{modified}$ 0.33 รองลงมาคือ องค์กรประกอบด้านการเตรียมพร้อมสู่ปฏิบัติการแก้ปัญหา มีค่า $PNI_{modified}$ 0.29 และองค์กรประกอบด้านการศึกษาสภาพปัญหา มีค่า $PNI_{modified}$ 0.28 ตามลำดับ

สรุปผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่าการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์มีความสำคัญและจำเป็นในการเสริมสร้างให้กับนักศึกษาวิชาชีพครู ดังจะเห็นได้จากค่าเฉลี่ยของการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในด้านสภาพที่เป็นจริงมีระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในด้านสภาพที่คาดหวังในทุก ๆ องค์กรประกอบ และเมื่อพิจารณาตามลำดับความต้องการจำเป็น โดยวิเคราะห์แยกเป็นรายองค์กรประกอบ พบว่า องค์กรประกอบด้านการสร้างสรรค์วิธีการแก้ปัญหา เป็นองค์กรประกอบที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด โดยผลการศึกษาเชิงปริมาณที่ได้มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพ กล่าวคือ ผู้ทรงคุณวุฒิและนักศึกษาวิชาชีพครูต่างลงความเห็นว่า นักศึกษาวิชาชีพครูมีระดับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์อยู่ในระดับค่อนข้างน้อยถึงปานกลาง ส่วนใหญ่แล้วยังไม่สามารถคิดหาวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลายมักใช้วิธีการแบบเดิม ๆ ในการจัดการกับปัญหา จึงสมควรได้รับการเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถจัดการกับปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

จากการศึกษาความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครู สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในด้านสภาพที่เป็นจริง และด้านสภาพที่คาดหวัง พบว่า นักศึกษาวิชาชีพครูมีระดับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในด้านสภาพที่เป็นจริงต่ำกว่าด้านสภาพที่คาดหวังในทุกองค์กรประกอบ โดยผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้เสนอว่า นักศึกษาวิชาชีพครูในปัจจุบันมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์อยู่ในระดับค่อนข้างน้อยถึงปานกลาง นักศึกษาบางส่วนสามารถแก้ปัญหาได้แต่ยังอยู่ในระดับปฏิบัติการ กล่าวคือ นักศึกษาสามารถแก้ปัญหาได้ แต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการแก้ปัญหา มักจะเลือกใช้วิธีการเดิม ๆ หรือแนวทางทั่วไปในการคลี่คลายสถานการณ์ ปัญหายังไม่สามารถหาวิธีการจัดการกับปัญหาได้ดีเท่าที่ควร จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ให้กับนักศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้ซึ่งจะต้องปฏิบัติงานร่วมกับผู้เรียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย และต้องเผชิญกับปัญหามิใช่เพียงประเภทต่าง ๆ การเสริมสร้างการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์จะช่วยให้คนที่เป็นครูสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเป็นแบบอย่างในการถ่ายทอดและปลูกฝังรูปแบบการคิดแก้ปัญหาให้กับผู้เรียนต่อไปในอนาคต

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์มีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องเสริมสร้างให้กับนักศึกษาวิชาชีพครู ดังจะเห็นได้จากกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thailand Qualifications Framework) ซึ่งได้กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของบัณฑิตไว้ 5 ด้านโดยหนึ่งในนั้น คือ ทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) ซึ่งเป็นความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ และใช้ความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและกระบวนการต่าง ๆ ในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่ไม่ได้

คาดคิดมาก่อน (Kanut Thatthong, 2011, p.8) อีกทั้งยังสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Kriengsak Chareonwongsak, 2000, p.17) อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาผลการศึกษเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้อุบัติการณ์ศึกษาในปัจจุบัน พบว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้อุบัติการณ์ยังไม่มีความมุ่งหมายปลายทางที่แน่นอนในขณะที่หลักสูตรการศึกษาหลายฉบับต้องการให้ผู้เรียนคิดเป็น อีกทั้งยังการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันยังขาดการเสริมสร้างทักษะทางวิชาการ และทักษะทางสติปัญญาในเชิงลึก ทำให้คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาไม่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่คาดหวัง ส่งผลให้บัณฑิตในปัจจุบันขาดทักษะทางปัญญาในการพิจารณาความถูกต้องและเหมาะสมในการแก้ปัญหา อีกทั้งยังขาดการเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริงด้วยเหตุนี้ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเสริมสร้างให้กับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาเพื่อตอบสนองต่อนโยบายของชาติและความคาดหวังของสังคม

2. ผลการวิเคราะห์การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
 2.1. ผลการวิเคราะห์การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
 2.1.1. องค์ประกอบด้านการสร้างสรรควิธีการ
 องค์ประกอบด้านการสร้างสรรควิธีการแก้ปัญหาอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับองค์ประกอบในด้านอื่น ๆ ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาวิชาชีพครูยังไม่สามารถคิดหาทางเลือกในการแก้ปัญหาที่แตกต่างกันหลากหลาย ขาดความคิดสร้างสรรค์ในการค้นหาคำตอบหรือทางออกของปัญหาที่แปลกใหม่ และยังคงใช้วิธีการหรือแนวทางทั่วไปในการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้เสนอความเห็นเห็นว่า นักศึกษาวิชาชีพครูในปัจจุบันยังขาดความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ ยังไม่สามารถคิดนอกกรอบเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาได้ และละเลยที่จะคิดหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการตอบสนองต่อปัญหา ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของทอแรนซ์

(Torrance, 1962) ซึ่งได้ศึกษาระดับการคิดสร้างสรรค์ของเด็กนักเรียนระดับชั้นอนุบาลถึงอุดมศึกษา พบว่าในระดับมหาวิทยาลัยความคิดสร้างสรรค์จะมีอุปสรรคมากขึ้น จากเนื้อหาของการศึกษาหรือความรู้เดิมที่สืบทอดกันมา ทฤษฎีและความรู้ใหม่ ๆ เป็นเรื่องยากที่นักศึกษาจะได้ทดลองแสวงหาด้วยตนเอง แต่จำเป็นต้องคล้อยตามเอกสารและตำราเรียนเก่า ๆ ด้วยกระบวนการต่าง ๆ สถานการณ์เหล่านี้ อาจทำให้ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาลดลงได้ (Yongyut Na Nakhon, 1997, p.10) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของยูแบงค์ เมอฟี และมัมฟอร์ด (Eubanks, Murphy, & Mumford, 2010, p.170) ซึ่งได้ศึกษาผลของการพัฒนาการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ให้นักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยจำนวน 320 คน พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ขาดการเชื่อมโยงทางความคิด และไม่สามารถสร้างสรรค์ทางเลือกในการแก้ปัญหาได้ และเมื่อพิจารณาผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในรายละเอียดย่อยตามองค์ประกอบของการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พบว่า ขั้นตอนการค้นพบวิธีการแก้ปัญหาด้วยความแปลกใหม่มีความต้องการจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาสูงสุด ประกอบกับผลการศึกษาของ ธิญญาพร ก่องจันทร์ และสมทรง สิทธิ (Thanyaporn Kongkhan; & Somsong Sitti, 2018, p.91) ซึ่งได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาศึกษาทั่วไปของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา พบว่า ผู้สอนส่วนมากใช้การสอนแบบบรรยายและให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์เป็นหลัก ปัญหาที่พบจากการจัดการเรียนการสอนคือ ผู้เรียนขาดความคิดที่มีความหลากหลายและแปลกใหม่ ขาดการสืบค้นข้อมูลที่หลากหลาย ขาดการวางแผนในการทำงาน และไม่สามารถแก้ปัญหาได้ตรงตามเป้าหมาย อีกทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนก็ยังมีน้อย

3. ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครูทั้ง 3 องค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบของการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่มีความต้องการจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา

สูงสุดเป็นอันดับหนึ่ง คือการสร้างสรรควิธีกรแก้ปัญหา รองลงมาคือการเตรียมพร้อมสู่ปฏิบัติการแก้ปัญหาและการศึกษาสภาพปัญหาตามลำดับผลการศึกษาดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ มิ่งขวัญ ภาคสัจไชย (Mingkhuan Phaksunchai, 2012, p. 212 - 213) ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาจากสาขาวิชา พาณิชยศาสตร์และการบัญชี การตลาด วิศวกรรมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ผลการศึกษาพบว่าขั้นตอนในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ที่มีความต้องการจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสูงสุดเป็นอันดับหนึ่ง คือ การค้นพบปัญหา รองลงมาคือการค้นหาวิธีแก้ปัญหาที่เป็นไปได้และการค้นหาความจริงตามลำดับผลการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกันดังกล่าว สามารถอธิบายได้ว่าคุณลักษณะเฉพาะของกลุ่มตัวอย่างสามารถส่งผลต่อข้อค้นพบในการวิจัยได้ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ในการศึกษาของ มิ่งขวัญ ภาคสัจไชย (Mingkhuan Phaksunchai, 2012, p.212 - 213) เป็นนักศึกษาจากสาขาวิชาพาณิชยศาสตร์และการบัญชี การตลาด วิศวกรรมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะของรูปแบบการคิดอย่างเป็นระบบ กล่าวคือกล้าแสดงออก สามารถคิดนอกกรอบ พร้อมทั้งจะพิสูจน์และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ผ่านการทดลองและการลงมือปฏิบัติ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างของผู้วิจัยในการศึกษานี้เป็นนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้ซึ่งถูกปลูกฝังและควบคุมความประพฤติให้อยู่ในกรอบ ปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีค่านิยมและความเชื่อตามกระบวนการบ่มเพาะความเป็นครูในระบบการศึกษา ซึ่งคุณลักษณะเฉพาะของนักศึกษาวิชาชีพครูดังกล่าวมานี้ถือเป็นอุปสรรคต่อการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ดังที่ ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (Prasarn Malakul Na Ayudhaya, 1994) ได้กล่าวไว้ว่า หนึ่งในอุปสรรคของการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ คือ เรื่องของความเชื่อและค่านิยม ความเคยชินกับการปฏิบัติตามระเบียบประเพณีที่สังคมกำหนดไว้ซึ่งถ้าไม่ปฏิบัติตามก็จะกลายเป็นคนแปลกประหลาด นอกคอก การเชื่อและการยอมตามสิ่งที่กำหนดไว้แล้วขัดแย้งกับ

ความคิดสร้างสรรค์ เพราะกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์จำเป็นต้องมีการตรวจสอบ ได้แย้ง ทำทนายหรืออาจต้องเปลี่ยนแปลงสิ่งเดิมที่มีอยู่ สถานภาพดังกล่าวนี้จะส่งผลให้บุคคลไม่พยายามที่จะแสดงความคิดริเริ่ม ความรู้ความสามารถ และความคิดเห็นได้เต็มที่

จากสาระสำคัญดังที่ได้กล่าวมาแล้วจึงสามารถสรุปได้ว่า การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นทักษะสำคัญที่จำเป็นต้องปลูกฝังและเสริมสร้างให้กับนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้ซึ่งจะต้องออกไปปฏิบัติหน้าที่ครู มีบทบาทและภาระหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย ด้วยเหตุนี้การเสริมสร้างการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์จะช่วยสร้างความพร้อมและพัฒนาศักยภาพให้นักศึกษาสามารถปฏิบัติตนตามหน้าที่ในบริบทของวิชาชีพครูได้อย่างดีมีประสิทธิภาพตลอดจนช่วยพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอันเป็นกำลังหลักในการพัฒนาสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยวิเคราะห์แยกตามรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบด้านการสร้างสรรควิธีกรแก้ปัญหาเป็นองค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ด้วยเหตุนี้จึงควรนำผลการวิจัยดังกล่าวไปใช้ในการวางแผนเพื่อกำหนดเป็นแนวทางหรือนโยบายเสนอต่อสถานศึกษาที่ผลิตครูให้ตระหนักถึงความสำคัญและดำเนินการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบในการเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ให้กับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้ผลการศึกษานี้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทาง หรือออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความสอดคล้องและตรงตามความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง

อันจะเกิดประโยชน์และประสิทธิภาพในการพัฒนานักศึกษา
วิชาชีพครูอย่างสูงสุด

2. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความต้องการ
จำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาชีพครู
โดยเฉพาะ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะจำเพาะเจาะจง
ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาความต้องการ

จำเป็นในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ
เพื่อขยายบริบทของการศึกษาและพัฒนาข้อมูลเกี่ยวกับ
การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ให้มีความชัดเจนและลึกซึ้ง
มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ชัดเชดมีเดีย.
- ชนันท์ ธาตุทอง. (2554). *สอนคิด: การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด*. กรุงเทพฯ: เพชรเกษมการพิมพ์.
- ธัญญาพร ก่องจันทร์ และสมทรง สิทธิ. (2561). การวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถ
ในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. : *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*,
12(2), 83-96.
- มิ่งขวัญ ภาคสลับไชย. (2555). *การวิจัยและพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาปริญญาตรี*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะ
ครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยงยุทธ ณ นคร. (2540). *แนวความคิดตามวิธีการ Synectic*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตจุฬาลาย.
- สมพร โตนวล. (2550). การศึกษา: บทบาทของการฝึกสอนฝึกงาน. *วารสารการศึกษาไทย*, 4(35),16-21.
- Eubanks, D. L., Murphy, S. T., & Mumford, M. D. (2010). Intuition as an Influence on Creative Problem-Solving:
The Effect of Intuition, Positive Affect, and Training. *Creative Research Journal*, 22(2): 170-184.
- Lee, Y. J., Bain, S. K. & McCallum, R. S. (2007). Improving Problem-Solving in a Sample of Third Culture Kids.
School Psychology International. 28(4): 449-463.
- Ma, H. H. (2006). A Synthetic Analysis of the Effectiveness of Single Components and Packages in Creative
Training Programs. *Creative Research Journal*. 18(4): 435-446.
- Markley, O. W. (1988). Using Depth Intuition in Creative Problem Solving. *Journal of Creative Behavior*. 22(1),
85-100.
- Mumford, M. D., Antes, A. L., Caughron, J.J., Cornelly, S., & Beeler.C. (2010). Cross- Field Difference in Creative
Problem-Solving Skills: A Comparison of Health, Biological, and Social Science. *Creativity Research Journal*.
22(1), 14 – 26.
- Torrance, E. Paul. (1962). *Guiding Creative Talent*. New Delhi. Prentice-Hall, Inc.
- Treffinger, D. J. (1995). Creative Problem Solving: Overview of education implications. *Education Psychology Review*
7(3), 301 – 312.
- Treffinger, D. J., Selby, E. C., & Isaksen, S. G. (2008). Understanding individual problem solving style: A key to
learning and applying creative problem solving. *Learning and Individual Difference*. 18(4), 390 – 401.

Treffinger, Donald J; & Isaksen, Scott G. (2005). Creative Problem Solving: the History, Development, and Implications for gifted Education and Talent Development. *Gifted Child quarterly*. 49(4), 342-353.

Vangundy, A. B. (1987). *Creative Problem Solving*. Connecticut: Greenwood press.

Williamson, R. J. (2010). *A Study of Creative Problem Solving Skill: The Difference between Art and Science Students*. McGraw-Hill.

Yamane. (1967). *Taro Statistic: An Introductory Analysis*. New York: Harper & Row.